

**NIEZBĘDNIK DLA OSOBY DOTKNIĘTEJ
PRZEMOCĄ W RODZINIE,
CZYLI PRAKTYCZNY ZBIÓR WSKAZÓWEK**

10 wskazówek dla osoby dotkniętej przemocą

1. Nie trać wiary w możliwość pokonania przemocy.
2. Nie pozwól, by lęk skłonił Cię do bezczynności i milczenia.
3. Nie pozwól się krzywdzić. Masz prawo do godnego życia.
4. Nie wierz w obietnice składane przez sprawcę przemocy, zwłaszcza gdy wielokrotnie ich nie dotrzymał. Nie dotrzyma ich.
5. Podejmij działania – życie masz jedno!
6. Nie pozwól sprawcy, aby Cię przechytrył, gdyż straci do Ciebie resztki szacunku i staniesz się jeszcze łatwiejszym celem.
7. Nie pozwól wykorzystywać się przez sprawcę przemocy – taka sytuacja również osłabia Twój obraz w jego oczach.
8. Pamiętaj! Problemu nie rozwiąże nikt bez Twojego udziału.
9. Nie odkładaj na później działań, których nie unikniesz.
10. Nie ukrywaj przemocy – to nieprawda, że nikt nie wie o Twoim problemie.

1. Przerwij milczenie!

Powiedz o swoim problemie osobie, do której masz zaufanie, tzn. osobie, która Cię zrozumie i będzie wspierać. To od Ciebie zależy, kto nią będzie. Może to być ktoś z rodziny, przyjaciel. Ważne, aby ta osoba potrafiła Cię wysłuchać. Musisz mieć pewność, że to, co powiesz, będzie potraktowane

z należytą powagą. Jeżeli nie możesz zaufać nikomu w swoim otoczeniu, powinieneś szukać pomocy w instytucji, np. w ośrodku pomocy społecznej, ośrodku interwencji kryzysowej, specjalistycznym ośrodku wsparcia, na policji, w punktach konsultacyjnych, w placówkach służby zdrowia. Możesz powiedzieć o tym również w placówce oświatowej, np. w szkole oraz pracownikom służby zdrowia.

2. Zgłoś przemoc!

Przemoc, której doświadczasz, możesz zgłosić do wybranej przez Ciebie służby czy instytucji.

L.p.	Gdzie szukać pomocy	W jakich sytuacjach
1.	Policja	Pomoc w nagłej sytuacji przemocy, ale także, by uzyskać pomoc, gdy przemoc zdarzała się wcześniej, gdy się boisz – zadzwoń lub przyjdź osobiście, może także zrobić to inna osoba, do której masz zaufanie

2.	<p>Ośrodek pomocy społecznej/gminny zespół interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p>	<p>Najlepiej przyjdź osobiście i opowiedz o swoim problemie. Ta pomoc jest długofalowa i obejmie wiele aspektów Twojego życia, np. będzie się wiązać z troską o to, czy masz pieniądze, pracę, bezpieczne schronienie</p>
3.	<p>Ośrodek interwencji kryzysowej</p>	<p>Przyjdź osobiście. Otrzymasz pomoc specjalistów, np. psychologa, prawnika. Możesz tu bezpłatnie znaleźć schronienie dla siebie i swoich dzieci nawet do 3 miesięcy</p>
4.	<p>Specjalistyczny ośrodek wsparcia</p>	<p>Możesz w nim znaleźć bezpłatne schronienie dla siebie i swoich dzieci bez skierowania i bez względu na dochód na okres 3 miesięcy z możliwością przedłużenia pobytu (§ 1, pkt 1a rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, a także szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych; Dz. U. z 2006 r. Nr 127, poz. 890).</p> <p>Otrzymasz tu specjalistyczną pomoc psychologiczną, prawną, pedagogiczną, socjalną i medyczną (w podstawowym zakresie). Kontakt: osobisty, telefoniczny, e-mail</p>
5.	<p>Prokuratura</p>	<p>Możesz złożyć ustne lub pisemne zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa</p>
6.	<p>Niebieska Linia</p>	<p>0 801 12 00 02 – telefon dla ofiar i świadków przemocy w rodzinie; telefon czynny od poniedziałku do soboty w godzinach 10.00–22.00 oraz w niedzielę 10.00–22.00.</p> <p>Połączenie jest płatne za pierwszy impuls wg stawki operatora</p>

7.	Dziecięcy telefon zaufania Rzecznika Praw Dziecka	o 800 12 12 12 – z numerem można połączyć się bezpłatnie w godzinach 8.15–20.00 z każdego stacjonarnego numeru telefonu oraz telefonów komórkowych Orange – każdy problem
8.	Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży	116 111 – każdy problem

WAŻNE!

Możesz zwracać się o pomoc do służb i instytucji, lecz powinieneś wiedzieć, że zawsze skutecznie, w ramach swych kompetencji, zareagują one na problem przemocy.

Wybrane służby i instytucje oraz ich kompetencje dotyczące pomocy.

L.p.	Służby i instytucje	Kompetencje
1.	Pomoc społeczna	<p>1. Przyjęcie zgłoszenia/wiadomości o fakcie przemocy:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Pracownicy socjalni są grupą zawodową, która w wielu przypadkach jako pierwsza otrzymuje informację o występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie. Informacja taka może dotrzeć do pracownika socjalnego: <ul style="list-style-type: none"> – podczas przeprowadzania rodzinnego wywiadu środowiskowego, – podczas rozmowy telefonicznej z ofiarą przemocy w rodzinie, – poprzez zawiadomienie od przedstawicieli innych grup zawodowych (policji, straży miejskiej, kuratora sądowego, pedagoga szkolnego, psychologa, lekarza, przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych itp.), – w wyniku zgłoszenia problemu przez inne osoby (dalszą rodzinę, sąsiadów, pracodawców, znajomych lub innych świadków). <p>2. Przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Każde zgłoszenie wymaga podjęcia działań i natychmiastowej reakcji ze strony pracownika socjalnego, który jest zobowiązany do kierowania się dobrem osób, wobec których stosowana była przemoc oraz do zachowania tajemnicy zawodowej. · Również w przypadku osób/rodzin niekorzystających z usług pomocy społecznej, ale wobec których stosowana jest przemoc w

	<p>rodzinie, pracownik socjalny przyjmujący zgłoszenie zobowiązany jest do podjęcia działań pomocowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> · Rodzinny wywiad środowiskowy powinien umożliwić diagnozę sytuacji ofiary przemocy w rodzinie i zdobycie niezbędnej wiedzy do podjęcia działań pomocowych. <p>3. W przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie pracownik socjalny wypełnia formularz „Pomoc Społeczna – Niebieska Karta”, stanowiący załącznik do rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz uruchomienia procedury Niebieska Karta:</p> <ul style="list-style-type: none"> · W przypadku niemożności przeprowadzenia rodzinnego - wywiadu środowiskowego oraz wypełnienia formularza „Pomoc Społeczna – Niebieska Karta” w miejscu zamieszkania ofiary przemocy w rodzinie dopuszcza się możliwość wypełnienia dokumentacji w miejscu wskazanym przez ofiarę lub zaproponowanym przez pracownika socjalnego. · Pracownik socjalny zobowiązany jest do zapewnienia osoby/rodziny, wobec której stosowana jest przemoc, iż podejmowane przez niego działania mają na celu pomoc i zapewnienie bezpieczeństwa. · Należy udzielić doraźnego wsparcia ofierze przemocy oraz zapewnić ją, że nie jest winna przemocy oraz że odpowiedzialność ponosi sprawca. · Pracownik socjalny zobowiązany jest do poinformowania osoby/rodziny, wobec której stosowana jest przemoc, że powzięcie informacji o wystąpieniu przemocy w rodzinie zobowiązuje go do przekazania informacji do wiadomości policji lub prokuratury. · Zgodnie z art. 12.1 ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2010 r. Nr 125, poz. 842) osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy wobec członków rodziny, powinny niezwłocznie zawiadomić o tym policję lub prokuratora. <p>4. Działania skierowane na ofiarę przemocy w rodzinie:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Jeśli istnieje niebezpieczeństwo utraty zdrowia lub życia osoby/rodziny, wobec której stosowana jest przemoc, pracownik socjalny zobowiązany jest do podjęcia natychmiastowych działań, mających na celu zapewnienie schronienia i umieszczenie osoby/rodziny np. w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, ośrodku interwencji kryzysowej, ośrodku wsparcia, hostelu, schronisku, domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, ośrodków prowadzonych przez organizacje pozarządowe, Kościół itp.
--	---

		<ul style="list-style-type: none"> · W przypadku stwierdzenia lub podejrzenia popełnienia przestępstwa zwłaszcza w stosunku do dziecka pracownik socjalny powiadamia policję, sąd, prokuraturę. · Pracownik socjalny powinien poinformować osobę/rodzinę, wobec której stosowana jest przemoc, o przysługujących jej prawach i możliwościach uzyskania pomocy od specjalistów z różnych dziedzin, np. prawnika, psychologa, policjanta, lekarza, pedagoga szkolnego, pracownika socjalnego itp., w tym również o formach udzielanej pomocy dzieciom. · Pracownik socjalny informuje ofiarę, że podejmowane działania będą odbywały się za zgodą ofiary przemocy w rodzinie (nie dotyczy to sytuacji, w której zostało złamane prawo). · Pracownik socjalny powinien mobilizować osobę/rodzinę, wobec której stosowana jest przemoc, do podjęcia działań zmierzających do zmiany sytuacji osobistej, rodzinnej. · Pracownik socjalny opracowuje plan pomocy osobie/rodzinie, wobec której stosowana jest przemoc, z uwzględnieniem: wsparcia psychologicznego, prawnego, finansowego, socjalnego, schronienia itp., ze szczególnym zwróceniem uwagi na sytuację dzieci w rodzinie. · Pracownik socjalny, informując o możliwości uzyskania wsparcia, podaje ofierze przemocy informację w formie pisemnej z dokładnym adresem instytucji, aktualnym numerem telefonu oraz nazwiskiem specjalisty mogącego udzielić pomocy. · Pracownik socjalny powinien skontaktować się ze wskazaną instytucją w celu przekazania informacji o sytuacji osoby/rodziny oraz poinformowania, że osoba/rodzina będzie potrzebowała pomocy. · Pracownik socjalny informuje służby i organizacje pozarządowe o sytuacji rodziny (w tym dzieci) i podejmuje współpracę z nimi w celu podjęcia wszechstronnych działań, zmierzających do udzielenia wsparcia i pomocy osobie/rodzinie ofierze przemocy. · Pracownik socjalny ma obowiązek poinformowania osoby/rodziny, wobec której stosowana jest przemoc, że w celu podjęcia kompleksowych działań, mających na celu specjalistyczną pomoc, istnieje możliwość powołania zespołu interdyscyplinarnego, składającego się ze specjalistów z różnych dziedzin. Należy uwzględnić fakt, że ustalenia zespołu będą realizowane za zgodą osoby zainteresowanej
2.	Policja	<p>Policja ma obowiązek reagowania w sytuacjach zagrożenia życia, zdrowia i bezpieczeństwa obywateli, a w szczególności dziecka oraz w sytuacji stwierdzenia przestępstwa. Policja jest instytucją, której pomoc jest niezbędna w interwencji w sytuacjach kryzysowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> · Podczas przeprowadzania interwencji policjant podaje swoje imię i nazwisko, stopień, nazwę jednostki oraz numer służbowy.

	<ul style="list-style-type: none"> · Policjant przeprowadza szczegółowy wywiad i ustala, czy istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa. · Wypełnia „Niebieską Kartę” – karta A. · Policjant udziela ofiarom przemocy niezbędnej pomocy i wsparcia oraz przekazuje kartę B. · Sprawdza stan trzeźwości sprawcy. · Przeprowadza rozmowy interwencyjne ze sprawcą, a jeśli zajdzie taka konieczność, stosuje środki przymusu bezpośredniego i zatrzymanie. · Po interwencji przekazuje kartę A do dyżurnego jednostki, a ten przekazuje ją do dzielnicowego. · Dzielnicowy zakłada teczkę „Przemoc domowa” i gromadzi w niej niezbędną dokumentację dotyczącą danej rodziny. · Kontaktuje się z rodziną, w której doszło do przemocy. · Powiadamia inne służby, instytucje i organizacje pozarządowe o sytuacji w danej rodzinie i podejmuje współpracę z nimi. · Dzielnicowy odbywa wizytę w rodzinie, w której doszło do przemocy, w celu sprawdzenia bezpieczeństwa rodziny. · Uczestniczy w spotkaniach zespołu interdyscyplinarnego. <p>Przemoc wobec dzieci</p> <p>Dzieci poniżej piętnastego roku życia, które są ofiarami przestępstw zawartych w dziale: XXV i XXVI Kodeksu karnego, podlegają specjalnej procedurze przesłuchania i nie mogą być przesłuchiwane przez policję.</p> <ul style="list-style-type: none"> · Policja przeprowadza szczegółowy wywiad i ustala, czy istnieje podejrzenie popełnienia przestępstwa. · Informuje opiekuna prawnego małoletniego o organizacjach i instytucjach wspierających ofiary lub kontaktuje go z nimi, jeśli sobie tego życzy. · Obligatoryjnie wypełnia Niebieską Kartę i sporządza notatkę informującą o zdarzeniu, z uwzględnieniem informacji o świadkach. · Podejmuje działania zmierzające do zabezpieczenia dowodów przestępstwa. · Podejmuje decyzję o zatrzymaniu sprawcy. · W sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia ofiary (ze szczególnym uwzględnieniem zagrożenia życia i zdrowia dziecka) podejmuje decyzję o umieszczeniu dziecka w placówce interwencyjnej, szpitalu. · O powyższych działaniach zawiadamia sąd rodzinny i nieletnich.
--	--

		<p>· Przekazuje informacje zawarte w dokumencie Niebieska karta dzielnicowemu właściwemu ze względu na miejsce zdarzenia.</p> <p>Dzielnicowy sprawuje nadzór nad wykonywaniem dozoru, jeśli został zastosowany, a zgromadzoną dokumentację dołącza do akt sprawy</p>
3.	<p>Służba zdrowia</p>	<p>Przedstawiciele służby zdrowia są prawnie zobowiązani do podejmowania interwencji w sytuacjach, gdy w wyniku wykonywania obowiązków służbowych zdobyli informację o przemoc, zwłaszcza wobec dziecka, osób starszych, niepełnosprawnych.</p> <p>Ustawa o zawodzie lekarza, art. 40 § 2, wskazuje na możliwość odejścia od zachowania tajemnicy zawodowej, gdy jej zachowanie może stanowić niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia pacjenta lub innych osób.</p> <p>Analogiczne przepisy znajdują się w ustawie o zawodach pielęgniarstwa i położnej.</p> <p>· Pracownicy służby zdrowia są grupą zawodową, która w wielu przypadkach uzyskuje informację o występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie. Informacja taka może dotrzeć do pracownika:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podczas badania ambulatoryjnego, – podczas wizyt w środowisku (pielęgniarka), – poprzez zawiadomienie od przedstawicieli innych grup zawodowych (policji, straży miejskiej, kuratora sądowego, pedagoga szkolnego, psychologa, przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych itp.), – w wyniku zgłoszenia problemu przez inne osoby (dalszą rodzinę, sąsiadów, pracodawców, znajomych lub innych świadków). <p>Przemoc wobec dziecka</p> <p>· W sytuacji stwierdzenia w czasie badania ambulatoryjnego lub szpitalnego przemocy pielęgniarstwo/lekarz umieszcza w dokumentacji (historii zdrowia i choroby) wpis o symptomach przemocy wobec dziecka oraz, jeśli to możliwe, informacje uzyskane od rodzica/opiekuna dziecka.</p> <p>· Uzyskane informacje przekazuje przełożonemu (kierownikowi przychodni, oddziałowej, ordynatorowi).</p> <p>· W sytuacji bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub życia dziecka przełożony niezwłocznie zawiadamia policję lub składa wniosek do sądu o wgląd w sytuację rodziny lub zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa do prokuratury.</p> <p>· W sytuacji, gdy lekarz uzna, że powrót dziecka do domu może narazić je na krzywdzenie, może podjąć decyzję o zatrzymaniu dziecka w szpitalu. W przypadku takiej decyzji ma obowiązek niezwłocznie powiadomić sąd właściwy dla położenia szpitala wraz z opisem sytuacji i przyczyn podjęcia działań.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> · Lekarz lub pielęgniarka powinni nawiązać współpracę z pracownikiem socjalnym. <p>Przemoc wobec innych osób</p> <ul style="list-style-type: none"> · W sytuacji stwierdzenia w czasie badania ambulatoryjnego lub szpitalnego występowania przemocy pielęgniarka/lekarz umieszcza w dokumentacji (historii zdrowia i choroby) wpis o symptomach przemocy wobec pacjenta. · Przeprowadza rozmowę, wywiad lekarski umożliwiającą rozpoznanie form przemocy. · Jeśli istnieje niebezpieczeństwo utraty zdrowia lub życia pacjenta, wobec którego stosowana jest przemoc, lekarz zobowiązany jest do podjęcia działań, mających na celu zapewnienie niezbędnej pomocy medycznej. · Uzyskane informacje przekazuje przełożonemu (kierownikowi przychodni, ordynatorowi, dyrektorowi szpitala). · W przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia policję lub prokuraturę. · Lekarz/pracownik służby zdrowia powinien poinformować osobę, wobec której stosowana jest przemoc, o przysługujących jej prawach i możliwościach uzyskania pomocy od specjalistów z różnych dziedzin, np. prawnika, psychologa, policjanta, lekarza, pedagoga szkolnego, pracownika socjalnego itp., w tym również o formach udzielanej pomocy dzieciom. <p>Pracownik służby zdrowia, informując o możliwości uzyskania wsparcia, podaje ofierze przemocy informację w formie pisemnej z dokładnym adresem instytucji, aktualnym numerem telefonu oraz nazwiskiem specjalisty mogącego udzielić pomocy.</p> <ul style="list-style-type: none"> · W przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na wniosek poszkodowanego powiadamia inne służby, np. pomoc społeczną, gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych. · W sytuacji, gdy ofiara przemocy posiada dzieci, lekarz powinien podjąć działania zmierzające do ich ochrony, tzn. działania określone w punkcie 4. · Na wniosek pacjenta lekarz wystawia zaświadczenie lekarskie o stwierdzonych obrażeniach. · W razie potrzeby lekarz, który stwierdził, że pacjent jest ofiarą przemocy, uczestniczy w spotkaniach zespołu interdyscyplinarnego, wspiera i motywuje ofiarę do podejmowania skutecznych działań zmierzających do ustania zjawiska przemocy w rodzinie
4.	Szkoła, placówki oświatowe	<p>Ustawa o systemie oświaty zobowiązuje szkołę do wspomagania wychowawczej roli rodziny oraz zapewnienia opieki uczniom. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie</p>

	<p>zobowiązuje szkołę do podejmowania działań edukacyjnych na temat szeroko rozumianej przemocy.</p> <p>W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, jest ofiarą przemocy lub przestępstwa, placówka oświatowa powinna uruchomić następujące procedury:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Nauczyciel, pracownik placówki oświatowej, który jako pierwszy otrzymał informację o wystąpieniu zjawiska przemocy w stosunku do dziecka, sporządza odpowiednią notatkę/przekazuje informacje wychowawcy klasy. Informację taką pracownik placówki oświatowej może otrzymać od: <ul style="list-style-type: none"> – innych uczniów lub ich rodziców, – ucznia – ofiary przemocy w rodzinie, – pracowników innych instytucji (pracownika socjalnego, policji, pielęgniarki środowiskowej itp.), – w wyniku obserwacji, podczas wykonywania obowiązków służbowych. · Wychowawca niezwłocznie informuje pedagoga/psychologa i dyrektora szkoły. · Psycholog/pedagog rozmawia z uczniem. · W sytuacji, gdy zagrożone jest życie lub zdrowie dziecka, placówka oświatowa niezwłocznie zawiadamia policję lub pogotowie. · Pedagog/psycholog/dyrektor wzywa do szkoły rodziców/opiekunów prawnych. Dyrektor w obecności psychologa/pedagoga przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami. · Pedagog/psycholog/dyrektor informuje rodziców o zaistniałej sytuacji i konsekwencjach prawnych krzywdzenia dziecka oraz o spoczywającym na nim obowiązku zawiadomienia odpowiednich organów (ten obowiązek spoczywa na rodzicach, opiekunach lub innych osobach stykających się z dziećmi zgodnie z art. 304 k.p.k. oraz art. 12.1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie). · Istotną kwestią pozostaje fakt, że sprawcą przemocy wobec dziecka może być rodzic, opiekun prawny, członek bliższej lub dalszej rodziny, ale także osoba niebędąca członkiem rodziny, lecz pozostająca w jakiejś zależności z dzieckiem, np. nauczyciel, opiekun w bursie, osoba duchowna, inne dziecko. · Pedagog/psycholog informuje o możliwościach uzyskania wsparcia, podaje rodzicom/opiekunom prawnym dziecka informacje w formie pisemnej z dokładnym adresem instytucji, aktualnym numerem telefonu instytucji mogącej udzielić pomocy.
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> · Psycholog w obecności wychowawcy i dyrektora ustala z rodzicami plan pomocy dziecku oraz zobowiązanie rodziców/opiekunów prawnych dziecka do odbycia konsultacji psychologicznych. · Pedagog/psycholog sporządza opis sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka na podstawie przeprowadzonej z uczniem rozmowy, nauczycielami, wychowawcą i rodzicami. · Pedagog, wychowawca we współpracy z innymi nauczycielami sporządza plan pomocy dziecku i rodzinie w celu zapewnienia bezpieczeństwa. · Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub podjęcia działań proponowanych przez szkołę, dyrektor szkoły niezwłocznie informuje policję i składa zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa do prokuratury lub wnioskuje o wgląd w sytuację rodziny do sądu rodzinnego i nieletnich. · Psycholog/pedagog/dyrektor kontaktuje się z pracownikiem socjalnym w celu przekazania informacji na temat ucznia i rodziny oraz w celu podjęcia współpracy z pracownikiem socjalnym, w miarę potrzeb uczestniczy w spotkaniach zespołu interdyscyplinarnego. · Pedagog/psycholog szkolny lub inna osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły do udziału w spotkaniach zespołu interdyscyplinarnego zobowiązana jest do monitorowania przebiegu działań pomocowych kierowanych do dziecka/rodziców. · Pracownicy placówek oświatowych czynnie wspierają dziecko oraz rodzinę podczas realizowania planu pomocy. · W sytuacji, gdy uczeń placówki oświatowej, który nie ukończył 18 lat, jest sprawcą przemocy wobec uczniów, pracowników placówki oświatowej lub w stosunku do innych osób, należy niezwłocznie podjąć powyższe procedury postępowania i objąć ucznia/rodzinę pomocą i wsparciem
--	--

PAMIĘTAJ!

Służby i instytucje mają obowiązek zainterweniować, ale to Ty musisz się do nich udać, a nie zostaniesz z problemem sam.